

**37020-X Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie
(X) voor het jaar 2027**

nr. Verslag houdende een lijst van vragen

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Defensie over de **Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2027** (Kamerstuk 37020-X).

Voorzitter van de commissie,
Paternotte

Adjunct-Griffier van de commissie,
Manten

Nr	Vraag	Bijlage	Blz. (van)	t/m
1	Kunt u een overzicht geven van de totale onderbesteding in het kalenderjaar 2025, uitgesplitst per project, en per project aangeven om welk bedrag het gaat en wat de oorzaak van de onderbesteding was?			
2	Kunt u voor elk van de afgelopen tien kalenderjaren aangeven wat de omvang van de onderbesteding op de Defensiebegroting was?			
3	Hoeveel onderbesteding staat voor het jaar 2026 reeds in de boeken? Indien dit nog niet volledig bekend is, kunt u een inschatting geven van de verwachte onderbesteding, inclusief een motivering van deze inschatting?			
4	Hoeveel projecten van Defensie lopen vertraging op doordat onderhoud vertraging oploopt of niet uitgevoerd kan worden, en kunt u dit toelichten?			
5	Kunt u per begrotingsartikel aangeven welk bedrag voor 2027 juridisch verplicht, bestuurlijk gebonden of beleidsmatig gereserveerd is?			
6	Welk deel van de totale Defensiebegroting voor 2027 ligt al vast door personeelsuitgaven, meerjarige contracten en andere juridische verplichtingen?			
7	Welke meerjarige verplichtingen die al zijn aangegaan leggen het grootste beslag op de begrotingsruimte in de jaren 2028 tot en met 2031?			
8	Welke uitgavenposten zijn ten opzichte van de begroting 2026 het sterkst gestegen, en wat zijn hiervoor de belangrijkste oorzaken?			
9	Welk deel van de €600 miljoen aan extra middelen uit het coalitieakkoord voor 2027 is inmiddels juridisch verplicht en welk deel nog niet?			
10	Naar welke begrotingsartikelen verwacht u de €895 miljoen op artikel 12 ‘Nog onverdeeld’ in de loop van 2027 over te boeken?			
11	Met hoeveel onderuitputting op personeelsuitgaven houdt u in 2027 rekening als gevolg van vacatures en de geplande groei van de organisatie?			
12	Welke budgettaire tegenvallers worden verwacht voor 2027 of zijn op dit moment al bekend maar nog niet volledig in de begrotingsartikelen verwerkt?			
13	Welke kosten zijn in 2027 begroot voor de Nederlandse kernwapentaak?			
14	Kunt u bevestigen dat Amerikaanse kernwapens op Nederlandse bodem liggen?			
15	In welke fase bevinden de in maart gestarte gesprekken zich tussen Nederland (en andere Europese landen) en Frankrijk over samenwerking op kernwapens? Zijn er al afspraken gemaakt? Zo ja, welke?			
16	Is voorzien dat Nederland gaat deelnemen aan nucleaire oefeningen met Frankrijk?			

- 17 Klopt het dat Frankrijk en Duitsland samen gaan oefenen met kernwapens? Wanneer zal dit plaatsvinden? Is Nederland hier op een of andere manier bij betrokken?
- 18 Is voorzien dat Franse gevechtsvliegtuigen (tijdelijk) naar Nederland komen?
- 19 Wordt gesproken over eventuele Nederlandse financiering voor Franse kernwapens?
- 20 Hoe wordt het parlement geïnformeerd als Nederland gaat deelnemen aan nucleaire oefeningen met Frankrijk, als Franse vliegtuigen met kernwapens naar Nederland komen of als sprake is van financiering van Franse kernwapens?
- 21 Hoe vorderen de Amerikaanse gesprekken met een aantal Europese landen om bij te dragen aan de kernwapentaak van de NAVO? Met welke landen wordt gesproken? Hoe worden NAVO-bondgenoten door de VS hierover geïnformeerd?
- 22 Welke activiteiten worden ondernomen om nieuw personeel te werven voor Defensie en wat zijn daar de kosten van in 2027?
- 23 Welke activiteiten onderneemt Defensie in relatie tot regulier onderwijs en onderzoek? Welke kosten zijn daarvoor in 2027 begroot? Kunt u een overzicht geven van de gefinancierde programma's en activiteiten gerelateerd aan regulier onderwijs en onderzoek, wie hierin de partner is, en welk bedrag ermee is gemoeid?
- 24 Hoeveel studenten hebben een minor bij Defensie gevolgd, de opleiding tot reservist? Welk bedrag is hiermee gemoeid in 2026? Welk bedrag is hiervoor begroot in 2027?
- 25 Waar is het getal van 122.000 personen die Defensie 'minimaal' nodig heeft op gebaseerd?
- 26 Op welke wijze worden de beschikbare opleidingscapaciteit, de inzetbaarheid van nieuwe militairen en de uitvoerbaarheid binnen de organisatie meegewogen? En in hoeverre zijn de visies en zorgen van Defensiepersoneel en de vakbonden hierbij betrokken?
- 27 Gezien het feit dat Defensie in deze begroting spreekt van een 'grijze zone', waar begint de grijze zone en wanneer eindigt die? Sinds wanneer zit Nederland in een grijze zone en hoe weten we dat we er weer uit zijn?
- 28 Op welke manier consulteert u de wapenindustrie? Op welke thema's en in welke fases van beleidsvorming, besluitvorming en uitvoering vinden deze consultaties plaats?
- 29 Worden gesprekken met bedrijven die wapens of dual-use goederen produceren structureel vastgelegd of genotuleerd? Zijn de gespreksverslagen of notulen openbaar en kunnen deze worden ingezien?
- 30 Met welke bedrijven die wapens of met dat doel dual-use onderdelen produceren heeft Defensie in het afgelopen jaar gesproken?
- 31 Hoe wordt bepaald welke informatie over het handelen van Defensie wel en niet publiek wordt gemaakt? Welke criteria, procedures en verantwoordelijkheden liggen hieraan ten grondslag? Zijn deze procedures en bijbehorende richtlijnen openbaar en kunnen deze worden ingezien?
- 32 Welke concrete maatregelen neemt u naar aanleiding van waarschuwingen van de MIVD over rechts-extremisme en de normalisering van racisme, antisemitisme en discriminerende uitingen binnen Defensie? Welke uitgaven zijn hiermee gemoeid?
- 33 Welke concrete plannen zijn er om de controle op fraude en corruptie binnen Defensie op korte termijn aanzienlijk te versterken? Welke maatregelen worden hiervoor genomen en wanneer worden deze geïmplementeerd?

- 34 Worden de risico's en mogelijke gevaren van het werken bij Defensie meegenomen bij het opstellen van wervingsplannen en wervingscampagnes? Zo ja, op welke wijze wordt ervoor gezorgd dat potentiële medewerkers hierover vooraf eerlijk en volledig worden geïnformeerd?
- 35 Wanneer Defensie investeert in onderzoek, in welke mate worden daarbij vooraf ethische kaders vastgesteld? Welke procedures gelden hiervoor en door wie wordt beoordeeld of onderzoek aan deze ethische kaders voldoet? Zijn deze procedures en bijbehorende kaders openbaar en kunnen deze worden ingezien?
- 36 Hoe wordt bij samenwerkingsprojecten tussen Defensie en wetenschappelijke en kennisinstellingen expliciet rekening gehouden met de risico's van financiële afhankelijkheid en thematische sturing door Defensie voor de onafhankelijkheid van het onderzoek? Welke waarborgen zijn hiervoor ingesteld en zijn de procedures en afspraken hierover openbaar?
- 37 Welke kosten zijn in 2027 begroot betreffende de voorbereiding en uitvoering van de escalatieladderstap 'de enquête vrijwillig invullen en vrijwillig reageren op een uitnodiging tot gesprek'?
- 38 Welke kosten zijn in 2027 begroot betreffende de voorbereiding en uitvoering van de escalatieladderstap 'de enquête verplicht invullen en vrijwillig reageren op een uitnodiging tot gesprek'?
- 39 Welke kosten zijn in 2027 begroot betreffende de voorbereiding en uitvoering van de escalatieladderstap 'de enquête verplicht invullen en verplicht reageren op een uitnodiging tot gesprek'?
- 40 Welke kosten zijn in 2027 begroot betreffende de voorbereiding en uitvoering van de escalatieladderstap 'de enquête verplicht invullen, een verplicht gesprek en verplichte deelname aan selectie en keuring, opkomst vrijwillig'?
- 41 Welke kosten zijn in 2027 begroot betreffende de voorbereiding en uitvoering van de escalatieladderstap 'de enquête verplicht invullen, een verplicht gesprek en verplichte deelname aan selectie en keuring, opkomst verplicht'?
- 42 Welk bedrag van de Defensiebegrotingen van 2026, 2025, 2024, 2023 en 2022 heeft Defensie niet uitgegeven, aan welke posten, en waarom?
- 43 Is de verwachting dat in 2027 Defensie het begrote geld krijgt uitgegeven?
- 44 Welke specifieke activiteiten gaat u ondernemen in 2027 voor het versterken van draagvlak voor Defensie, beeldvorming over Defensie of daaraan gerelateerde activiteiten, gespecificeerd per activiteit? Welke kosten en hoeveel fte zijn hier aan verbonden?
- 45 Welke specifieke activiteiten gaat u ondernemen in het lager onderwijs, het middelbaar onderwijs en beroeps- en hoger onderwijs? Welke kosten en hoeveel fte zijn hier aan verbonden?
- 46 Heeft Defensie bureaus of adviseurs ingehuurd voor communicatie, en voor welke delen van het beleid? Welke bedragen zijn hiermee gemoeid?
- 47 Heeft Defensie een beleidsplan om draagvlak in de samenleving voor Defensie te vergroten en kan de Kamer dit ontvangen?
- 48 Wordt het deelnemen van defensiepersoneel of militairen aan mediaoptredens gecoördineerd of afgestemd met Defensie? Wat is hier de procedure voor? In hoeverre wordt dit door Defensie gestimuleerd of georganiseerd?
- 49 Welke concrete plannen heeft u om de door de Algemene Rekenkamer gevonden tekortkomingen bij Defensie op te lossen en de publieke veiligheid te waarborgen?
- 50 Kunt u uitsluiten dat een gevangenisstraf een mogelijke sanctie wordt van de selectieve opkomstplicht die Defensie uitwerkt?
- 51 Hoe vaak is vanuit Defensie contact geweest met Israëlische wapenbedrijven in

2026? Met wie en met welk doel?

- 52 Hoe vaak is vanuit Defensie contact geweest met Amerikaanse wapenbedrijven in 2026? Met wie en met welk doel?
- 53 Kunt u expliciet maken met aantallen dat er voldoende scherfvesten zijn voor vrouwen die dat nodig hebben?
- 54 Wat is het beleid bij Defensie met betrekking tot menstruatieproducten voor vrouwen bij uitzending?
- 55 Op welke manier wordt rekening gehouden met vrouwspecifieke aandoeningen en vrouwsensitieve aandoeningen bij Defensie?
- 56 Kan voor 2027, uitgesplitst naar beroepsmilitairen, reservisten en burgermedewerkers, worden aangegeven wat de geraamde organieke sterkte, de geraamde feitelijke bezetting en het verschil daartussen is?
- 57 Kan voor de Koninklijke Marine, Koninklijke Landmacht, Koninklijke Luchtmacht en Koninklijke Marechaussee afzonderlijk worden aangegeven hoeveel militaire functies naar verwachting eind 2027 on vervuld zijn?
- 58 Hoeveel beroepsmilitairen moeten in 2027 bruto instromen en hoeveel beroepsmilitairen verwacht Defensie in datzelfde jaar te zien uitstromen om de geraamde groei daadwerkelijk te realiseren?
- 59 Welke operationele functiegroepen kennen naar verwachting eind 2027 nog een vullingsgraad van minder dan 80%? Kunt u ook het verwachte percentage aangeven?
- 60 Welke initiële militaire opleidingen worden in 2027 verkort ten opzichte van de opleidingsduur in 2025 en kan per opleiding de opleidingsduur in 2025, 2026 en 2027 worden vermeld?
- 61 Kan per verkorte opleiding worden aangegeven welke opleidingsonderdelen zijn geschrapt, verkort, modulair gemaakt of zijn verplaatst naar de operationele eenheid?
- 62 Kan worden aangegeven hoeveel extra opleidings- en instructiecapaciteit in 2027 nodig is voor de voorziene personele groei en in hoeverre deze capaciteit reeds beschikbaar en gevuld is?
- 63 Hoe wordt objectief vastgesteld dat militairen na een verkorte opleiding over hetzelfde vereiste niveau aan militaire basisvaardigheden beschikken als militairen die de eerdere, langere opleiding hebben gevolgd?
- 64 Hoeveel militairen zijn in 2025 en 2026 na afronding van hun initiële opleiding bij hun eenheid geplaatst terwijl zij nog aanvullende functie- of basisopleidingen moesten afronden?
- 65 Welke militaire opleidingen of onderdelen daarvan worden in 2027 geheel of gedeeltelijk verzorgd door civiele of particuliere opleiders? Kunt u per opleiding aangeven om welke opleider, welk opleidingsonderdeel en hoeveel militairen het gaat?
- 66 Welk bedrag geeft Defensie in 2027 uit aan civiele en particuliere opleiders, en hoe verhoudt dit bedrag zich tot de uitgaven in 2025 en 2026?
- 67 Welke opleidingen of opleidingsonderdelen die voorheen door Defensie zelf werden verzorgd, worden in 2027 uitbesteed aan civiele of particuliere opleiders?
- 68 Hoe wordt bij uitbestede militaire opleidingen geborgd dat dezelfde opleidingseisen, militaire standaarden en eindtermen gelden als wanneer Defensie de opleiding zelf verzorgt?
- 69 Hoeveel instructeursfuncties bij Defensie zijn momenteel on vervuld en in hoeverre is het gebruik van civiele of particuliere opleiders noodzakelijk

vanwege een tekort aan eigen militaire instructeurs?

- 70 Kan per uitbestede opleiding worden aangegeven of het voor Defensie goedkoper of duurder is deze door een civiele of particuliere opleider te laten verzorgen dan deze met eigen personeel uit te voeren?
- 71 Welk totaalbedrag wordt in 2027 binnen de Defensiebegroting besteed aan beleid, programma's, personeel, campagnes en externe opdrachten gericht op diversiteit en inclusie en/of het realiseren van de doelstelling dat in 2030 minimaal 30% van de organisatie uit vrouwen bestaat?
- 72 Welk bedrag wordt in 2027 binnen de Defensiebegroting specifiek besteed aan het werven, behouden of bevorderen van vrouwelijke medewerkers en aan initiatieven zoals 'Vrouwen naar de top' en vrouwelijke rolmodellen?
- 73 Heeft de doelstelling van minimaal 30% vrouwen in 2030 op enige wijze gevolgen voor werving, selectie, plaatsing of bevordering van personeel, en zo ja, welke?
- 74 Gelden voor mannen en vrouwen bij alle operationele militaire functies exact dezelfde fysieke, medische en functiegerelateerde toelatingseisen en eindtermen? Zo nee, kan per uitzondering worden aangegeven waarin deze verschillen?
- 75 Aan welke voorwaarden moet een medewerker voldoen om voor de doelstelling dat in 2030 minimaal 30% van de Defensieorganisatie uit vrouwen bestaat als vrouw te worden aangemerkt, en is daarbij het juridisch geregistreerde geslacht, het door betrokkene opgegeven geslacht of een ander criterium bepalend?
- 76 Worden transgender vrouwen en personen met een non-binaire of andere genderregistratie bij de berekening van de doelstelling dat in 2030 minimaal 30% van de Defensieorganisatie uit vrouwen bestaat meegeteld als vrouw? Zo ja, op basis van welk criterium?
- 77 Welke geslachts- en/of gendercategorieën hanteert Defensie bij de registratie van personeel en bij het opstellen van personeelsstatistieken, naast de categorieën man en vrouw?
- 78 Kan per gehanteerde geslachts- en/of gendercategorie worden aangegeven hoeveel medewerkers van Defensie op 1 januari 2027 in deze categorie geregistreerd staan?
- 79 Hoe worden medewerkers die niet als man of vrouw staan geregistreerd meegewogen bij de berekening van de doelstelling dat in 2030 minimaal 30% van de Defensieorganisatie uit vrouwen bestaat?
- 80 Hoeveel heeft Defensie in 2024, 2025 en 2026 uitgegeven aan transgenderzorg voor defensiepersoneel en welk bedrag is hiervoor geraamd voor 2027? Kunt u de zorgkosten uitsplitsen naar medische behandelingen, medicatie, psychologische of psychosociale begeleiding en overige zorgkosten?
- 81 Welke overige kosten heeft Defensie in 2024, 2025 en 2026 gemaakt en voor 2027 geraamd in verband met gendertransities van defensiepersoneel, voor zover deze niet onder de reguliere zorgkosten vallen? Kunt u deze kosten per categorie uitsplitsen?
- 82 Welke vormen van transgenderzorg en overige met een gendertransitie samenhangende kosten worden geheel of gedeeltelijk door Defensie vergoed, en welke voorwaarden gelden daarvoor?
- 83 Hoeveel unieke defensiemedewerkers hebben in 2024, 2025 en 2026 gebruikgemaakt van door Defensie betaalde of vergoede transgenderzorg? Kunt u per jaar uitsplitsen hoeveel uitgaven zijn gedaan aan medische behandelingen, medicatie, psychologische of psychosociale begeleiding en overige zorg? Kunt u daarbij tevens aangeven hoeveel unieke defensiemedewerkers in totaal van één of meerdere van deze vormen van zorg gebruik hebben gemaakt?
- 84 Hoeveel van de deelnemers aan het Dienjaar uit ieder afgerond cohort zijn na

- afloop doorgestroomd naar een functie als beroepsmilitair en hoeveel naar een functie als reservist?
- 85 Wat zijn in 2027 de totale geraamde kosten van het Dienjaar en van de Nationale Weerbaarheidstraining afzonderlijk, en wat zijn daarmee de gemiddelde kosten per deelnemer?
- 86 Hoeveel instructeurs en opleidingsplaatsen zijn in 2027 nodig voor de 1.500 Dienjaarmilitairen en circa 1.800 deelnemers aan de Nationale Weerbaarheidstraining?
- 87 Gaat de opleidingscapaciteit die voor het Dienjaar en van de Nationale Weerbaarheidstraining wordt ingezet op enigerlei wijze ten koste van opleidingscapaciteit voor beroepsmilitairen? Zo ja, in welke omvang?
- 88 Kan de €3,1 miljard aan voor 2027 geraamde militaire steun aan Oekraïne worden uitgesplitst naar materiële steun, training, instandhouding, financiële bijdragen aan internationale initiatieven en overige uitgaven?
- 89 Welk deel van de €3,1 miljard wordt naar verwachting daadwerkelijk in 2027 uitgegeven en welk deel betreft reeds aangegane verplichtingen waarvan de feitelijke levering of betaling na 2027 plaatsvindt?
- 90 Op welke concrete indicatoren beoordeelt Defensie of de militaire steun aan Oekraïne gevolgen heeft voor de operationele gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht?
- 91 Zijn er op dit moment NAVO-capaciteitsdoelstellingen waarvan het behalen volgens Defensie wordt vertraagd of bemoeilijkt door militaire steun aan Oekraïne? Zo ja, welke en met welke verwachte vertraging?
- 92 Welk totaalbedrag wordt in 2027 vanuit hoofdstuk X besteed aan de NAVO en welk totaalbedrag aan de EU, uitgesplitst naar contributies, operaties, missies, personele bijdragen en overige bijdragen?
- 93 Hoeveel defensiepersoneel is in 2027 geraamd voor functies bij respectievelijk NAVO- en EU-instellingen, hoofdkwartieren en missies?
- 94 Welke activiteiten of capaciteiten worden in 2027 vanuit hoofdstuk X gefinancierd in EU-verband die inhoudelijk geheel of gedeeltelijk overlappen met activiteiten of capaciteiten binnen de NAVO?
- 95 Met hoeveel voltijdbanen wordt de Bestuursstaf in 2027 uitgebreid als gevolg van de Defensienota 2026, uitgesplitst naar militair personeel, burgerpersoneel en externe inhuur?
- 96 Wat bedragen de structurele jaarlijkse kosten van de uitbreiding van de Bestuursstaf in 2027 als gevolg van de Defensienota 2026?
- 97 Kan worden aangegeven hoeveel (voltijd)banen binnen de Bestuursstaf in 2027 werkzaam zijn op internationale positionering, communicatie, diversiteit en inclusie, duurzaamheid en klimaat, afzonderlijk weergegeven?
- 98 Hoe verhoudt de procentuele personele groei van de Bestuursstaf in 2027 zich tot de procentuele groei van het aantal beroepsmilitairen bij de Koninklijke Marine, Koninklijke Landmacht, Koninklijke Luchtmacht en Koninklijke Marechaussee, afzonderlijk weergegeven?
- 99 Wat zijn in 2027 de geraamde meerkosten voor Defensie van het gebruik van 30% duurzame wegddiesel, 30% duurzame scheepsdiesel en 15% duurzame vliegtuigbrandstof ten opzichte van het gebruik van conventionele brandstoffen?
- 100 Wat is in 2027 de geraamde gemiddelde prijs per liter voor duurzame wegddiesel, duurzame scheepsdiesel en duurzame vliegtuigbrandstof en wat is voor ieder van deze brandstoffen de geraamde gemiddelde prijs per liter van de conventionele variant?
- 101 Zijn de in de Defensiebegroting voor 2027 opgenomen doelstellingen van 30%

duurzame wegddiesel, 30% duurzame scheepsdiesel en 15% duurzame vliegtuigbrandstof bindend voor operationele eenheden, en kan hiervan onmiddellijk worden afgeweken wanneer prijs, beschikbaarheid, operationele inzetbaarheid of leveringszekerheid daartoe aanleiding geeft?

- 102 Hoeveel veteranen en militaire oorlogs- en dienstslachtoffers wachten op 1 januari 2027 naar verwachting op een definitieve beslissing binnen het voorzieningen- en uitkeringsstelsel, uitgesplitst naar een wachttijd van minder dan één jaar, één tot twee jaar, twee tot drie jaar en langer dan drie jaar?
- 103 Welke concrete gemiddelde en maximale doorlooptijd stelt Defensie voor 2027 als doel bij de uitvoering van het voorzieningen- en uitkeringsstelsel voor veteranen en militaire oorlogs- en dienstslachtoffers?
- 104 Hoeveel financiële en personele capaciteit wordt in 2027 specifiek ingezet om bestaande achterstanden en doorlooptijden binnen het voorzieningen- en uitkeringsstelsel voor veteranen en militaire oorlogs- en dienstslachtoffers terug te dringen, en hoeveel meer of minder is dit dan in 2026?
- 105 Kan voor de €895,006 miljoen die in 2027 op artikel 12 Nog onverdeeld staat zo gedetailleerd mogelijk worden aangegeven op basis van welke geraamde loon- en prijsontwikkelingen dit bedrag is vastgesteld?
- 106 Op welk moment verwacht u de in 2027 op artikel 12 Nog onverdeeld opgenomen €499,615 miljoen aan nog onverdeelde loonmiddelen en €395,391 miljoen aan nog onverdeelde prijsmiddelen daadwerkelijk over de begrotingsartikelen te verdelen?
- 107 Welk deel van de in 2027 op artikel 12 Nog onverdeeld opgenomen €895,006 miljoen is naar huidige inzichten reeds materieel bestemd voor concrete uitgaven en welk deel kan nog worden bijgesteld wanneer de feitelijke loon- en prijsontwikkeling lager uitvalt dan geraamd?
- 108 Hoeveel wordt in 2027 bij de Koninklijke Marechaussee uitgegeven aan externe inhuur, hoeveel voltijdbanen betreft dit en voor welke functies en werkzaamheden worden externen ingehuurd?
- 109 Welke oorzaken verklaren de stijging van de uitgaven aan externe inhuur bij de Koninklijke Marechaussee in 2027 ten opzichte van 2025 en 2026, en waarom wordt voor de jaren daarna weer een sterke daling geraamd?
- 110 Welke schade van civiele bedrijven kan Defensie op grond van de risicoregeling Ecosysteem Logistiek vergoeden en is er een maximumbedrag dat Defensie hiervoor kan uitkeren? Zo ja, hoeveel bedraagt dit?
- 111 Welke militaire logistieke taken en capaciteiten worden in 2027 binnen het Ecosysteem Logistiek door civiele bedrijven geleverd en hoeveel civiele bedrijven zijn hierbij naar verwachting betrokken?
- 112 Welke militaire logistieke capaciteit heeft Defensie zelf beschikbaar indien civiele bedrijven binnen het Ecosysteem Logistiek tijdens een crisis of conflict niet of onvoldoende beschikbaar zijn?
- 113 Hoeveel functies voor militair artsen, verpleegkundigen en overig geneeskundig personeel zijn momenteel onvervuld en wat is voor eind 2027 de geraamde vullingsgraad van deze functies?
- 114 Welke concrete uitbreiding van de capaciteit van mobiele veldhospitals en medische evacuatie- en triagecapaciteit wordt in 2027 gerealiseerd?
- 115 Hoeveel Nederlandse defensiemedewerkers worden naar verwachting in 2027 ingezet voor werkzaamheden die direct verband houden met de militaire steun aan Oekraïne? Kunt u de gegevens uitsplitsen naar militairen en burgermedewerkers en daarbij aangeven wat de aard van de werkzaamheden is?
- 116 Wat zijn in 2027 de geraamde personele kosten van defensiemedewerkers die werkzaamheden verrichten die direct verband houden met de militaire steun aan

Oekraïne, en worden deze kosten geheel of gedeeltelijk meegerekend in de €3,1 miljard aan voor 2027 geraamde militaire steun aan Oekraïne? Zo ja, voor welk bedrag?

- 117 Kunt u toelichten waarom de regering de NAVO-norm van 3,5% BBP wettelijk wil verankeren per 2035? Is het niet logischer de defensiebegroting te baseren op de actuele behoeftestelling dan op een specifiek percentage van het BBP?
- 118 Kunt u "publiek-private samenwerking" als kernbegrip op het gebied van inlichtingen nader toelichten? Deelt Defensie informatie in dit kader met private partijen? Zo ja, gaat het hierbij ook om persoonsgegevens?
- 119 Hoe verhoudt het werken aan "passende en aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden" zich tot het voorstel voor de Wet op de defensiegereedheid, die bepaalt dat Defensie eenzijdig af kan wijken van zulke voorwaarden?
- 120 Om welke landen gaat het bij het streven naar het uitbreiden van samenwerking met nieuwe partners in West-Afrika en het Midden-Oosten? Kunt u een toelichting geven op hoe de regering deze samenwerking wil invullen, mede in het licht van de mensenrechten- en binnenlandse veiligheidssituaties in de betreffende landen?
- 121 Welke stappen heeft u gezet met betrekking tot publiek-private samenwerking met de defensiegerelateerde industrie? Om welke bedrijven gaat het in de afgelopen twee jaar?
- 122 Hoe wordt bij het ontwikkelen van nieuwe technologie, met name op het gebied van AI en autonome systemen, rekening gehouden met internationale regelgeving ten aanzien van bepaalde typen of toepassingen van militaire technologie?
- 123 Hoe verwacht u dat de ingezette en geplande uitbreidingen van de krijgsmacht van invloed zijn op de uitstoot van broeikasgassen en de bijdrage van Defensie aan klimaat- en duurzaamheidsopgaven? Kunt u hier cijfers over geven?
- 124 Kunt u aangeven welke invloed de significante herziening van de nucleaire strategie, waaronder het verlagen van drempels voor inzet, waar de Amerikaanse regering volgens deskundigen aan werkt, heeft op de Nederlandse DCA-taak?
- 125 Kunt u toelichten hoe in dit begrotingsvoorstel rekening is gehouden met de kritische bevindingen van de Algemene Rekenkamer van mei 2026 ten aanzien van onder meer aanbestedingen, corruptie- en fraudebeleid bij Defensie?
- 126 In welk jaar moet de in de begroting genoemde krijgsmacht van minimaal 122.000 medewerkers zijn gerealiseerd?
- 127 Hoe is het beoogde aantal van 122.000 medewerkers verdeeld over beroepsmilitairen, reservisten en burgerpersoneel?
- 128 Kunt u, gelet op de bestaande afhankelijkheid van Israëlische defensiebedrijven en de ruim €163 miljoen aan overeenkomsten met in Israël gevestigde bedrijven in het eerste halfjaar van 2026, aangeven welk bedrag Defensie naar verwachting in 2027 en de daaropvolgende jaren zal uitgeven aan bestaande en nieuwe deals met in Israël gevestigde defensiebedrijven?
- 129 Hoeveel reservisten moet Defensie in 2030 in dienst hebben om de beoogde omvang van circa 102.000 mensen te bereiken?
- 130 Hoeveel reservisten zijn uiteindelijk benodigd om de beoogde omvang van minimaal 122.000 medewerkers te bereiken?
- 131 Welk budget is in 2027 beschikbaar voor de verbetering van de rechtspositie van reservisten in de civiele arbeidsverhouding?
- 132 Hoeveel civiele werkgevers hebben naar verwachting in 2027 een werknemer die als reservist bij Defensie werkzaam is?
- 133 Kunt u aangeven welke aanbestedingen worden verwacht bij vervolgaankopen

- die eerder bij Israëlsche defensiebedrijven zijn gedaan, denkend aan bijvoorbeeld VOSS vesten of PULS raketsystemen?
- 134 Kunt u aangeven welke defensiesamenwerking wordt verwacht tussen Nederlandse en Israëlsche strijdkrachten?
- 135 Kunt u aangeven of Defensie op dit moment alternatieven zoekt voor al het defensiemateriaal van Israëlsche defensiebedrijven waar Nederland nu gebruik van maakt, en welke criteria, bijvoorbeeld mensenrechtenschendingen of het risico op oorlogsmisdaden, worden meegewogen bij vervolgaankopen of anderszins bij de beschikbaarheid van alternatieven?
- 136 Kunt u aangeven of tijdens gesprekken met Israëlsche strijdkrachten en/of defensiebedrijven de interne onderzoeken van het IDF naar mogelijke oorlogsmisdaden ter sprake zijn gekomen?
- 137 Hoeveel van de circa 1.500 Dienjaarmilitairen die in 2027 worden voorzien moeten volgens de raming doorstromen naar een beroepsaanstelling?
- 138 Hoeveel van de circa 1.500 Dienjaarmilitairen die in 2027 worden voorzien moeten volgens de raming doorstromen naar een reservistenaanstelling?
- 139 Hoeveel extra stikstofdepositie verwacht u als gevolg van de uitbreiding van oefeningen en militaire infrastructuur in 2027 en daaropvolgende jaren?
- 140 Kunt u een opsomming geven van op welke natuurgebieden Defensie het oog heeft voor uitbreidingsplannen?
- 141 Welke Nederlandse capaciteiten ondervinden in 2027 gevolgen van de militaire steun aan Oekraïne?
- 142 Kunt u een opsomming geven van op welke natuurgebieden Defensie (deels) een 'voorkeursrecht' heeft gevestigd?
- 143 Welk bedrag is in 2027 geraamd voor het mitigeren van de gevolgen van de steun aan Oekraïne voor de Nederlandse gereedheid?
- 144 Welk bedrag reserveert u in 2027 en de jaren daaropvolgend voor maatregelen om stikstofeffecten van militaire activiteiten te beperken of te compenseren?
- 145 Voor hoeveel hectare grond verwacht Defensie in 2027 grondverwervingsprocedures te starten ten behoeve van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie?
- 146 Voor hoeveel NPRD-projecten wordt in 2027 een Startstrategie opgesteld?
- 147 Bij hoeveel vastgoedprojecten vormt stikstof naar verwachting in 2027 een belemmering voor de uitvoering?
- 148 Bij hoeveel vastgoedprojecten vormt netcongestie naar verwachting in 2027 een belemmering voor de uitvoering?
- 149 Welke definitie hanteert u bij de doelstelling dat 50% van de Nederlandse defensieaankopen bij Nederlandse of Europese bedrijven moet plaatsvinden?
- 150 Welk percentage van de geraamde defensieaankopen in 2027 komt naar verwachting terecht bij in Nederland gevestigde bedrijven?
- 151 Welk percentage van de geraamde defensieaankopen in 2027 komt naar verwachting terecht bij het Nederlandse mkb?
- 152 Welk bedrag is in 2027 beschikbaar voor de Defensie Innovatie Opschalingsautoriteit?
- 153 Welke indicator wordt gebruikt om te bepalen of de Defensie Innovatie Opschalingsautoriteit daadwerkelijk leidt tot snellere toepassing van innovaties binnen de krijgsmacht?
- 154 Waarvoor is de €895,0 miljoen op artikel 12 "Nog onverdeeld" in 2027 bestemd?

155 Op basis van welke criteria worden de gevolgen van de militaire steun aan Oekraïne voor de gereedheid van de Nederlandse krijgsmacht als "significant, maar acceptabel" beoordeeld?

17